

ACT 4 CONSENT

ΠΕ2 Εκπαίδευση ΣΕΑ για Εκπαιδευτικούς και Σχολικούς/-κές Συμβούλους Β' Βάθμιας Εκπαίδευσης

Σχέδιο Μαθήματος

Ενότητα 3 – Δεοντολογικά και Νομικά Ζητήματα σχετικά με τη Συναίνεση
Αναπτύχθηκε από: ΚΜΟΡ-Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας

Ενότητα	Ενότητα 3: Δεοντολογικά και Νομικά Ζητήματα σχετικά με τη Συναίνεση Βασικές έννοιες στην ΕΕ
Ομάδα-στόχος	Καθηγητές/-τριες μαθητών/-τριών ηλικίας 14 έως 18 ετών
Στόχοι	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να κατανοήσουν την ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με τη συναίνεση και τα σεξουαλικά δικαιώματα. 2. Να αναλύσουν μελέτες περίπτωσης που παρουσιάζουν ηθικά διλήμματα και λύσεις. 3. Να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τις νομικές και ηθικές αρχές στην τάξη και στις συμβουλευτικές πρακτικές.
Διάρκεια	Δια Ζώσης (ΔΖ) Μάθηση – 2 ώρες (2x45 λεπτά) Αυτοκατευθυνόμενη Μάθηση (ΑΜ) – 3 ώρες (3x45 λεπτά)
Μαθησιακά αποτελέσματα	<p><u>Γνώσεις:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Κατανόηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σχετικά με τη συναίνεση και τα σεξουαλικά δικαιώματα. • Προσδιορισμός των μέσων προστασίας που έχουν στη διάθεσή τους οι πολίτες της ΕΕ σχετικά με τη σεξουαλική συναίνεση. • Ανάλυση μελετών περίπτωσης που παρουσιάζουν ηθικά διλήμματα και λύσεις κατά τη συζήτηση της έννοιας της συναίνεσης. <p><u>Δεξιότητες:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Κατανόηση των νομικών και ηθικών ευθυνών των εκπαιδευτικών κατά την αντιμετώπιση θεμάτων που σχετίζονται με τη συναίνεση. • Αποτελεσματική εφαρμογή νομικών και δεοντολογικών αρχών στην τάξη και στις συμβουλευτικές πρακτικές. • Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της ενσωμάτωσης νομικών και δεοντολογικών αρχών στη διδασκαλία και τη συμβουλευτική. <p><u>Στάσεις:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Εκτίμηση της αξίας της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την εκπαίδευση σε θέματα συναίνεσης. • Ανάπτυξη θετικής στάσης απέναντι στη σημασία της κατανόησης των νομικών και δεοντολογικών ζητημάτων. • Ανοιχτότητα στην εφαρμογή νομικών και δεοντολογικών αρχών στην τάξη και στις συμβουλευτικές πρακτικές.

Θέματα	Νομικό Πλαίσιο της Συναίνεσης στην ΕΕ· Δεοντολογικές Ευθύνες των Εκπαιδευτικών· Σύγχρονα Γεγονότα με Επιρροή στη Συναίνεση
Προετοιμασία	<ul style="list-style-type: none"> • Ελέγξτε εκ των προτέρων τη διαθεσιμότητα και την καταλληλότητα της αίθουσας. Βεβαιωθείτε ότι η αίθουσα διαθέτει αρκετό χώρο για εργασία σε ομάδες και είναι κατάλληλη για τη χρήση του προβολέα/προτζέκτορα. • Εξοικειωθείτε με τη Δια Ζώσης Παρουσίαση της Ενότητας 3 και το σχετικό νομικό πλαίσιο. • Προετοιμάστε τον εξοπλισμό και τα υλικά, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργικότητας του φορητού υπολογιστή (laptop) και του προβολέα, της εκτύπωσης σεναρίων, της αγοράς στίλο, μαρκαδόρων, αυτοκόλλητων για σημειώσεις τύπου post-it και διδακτικών εγχειριδίων. • Εξοικειωθείτε με την Παρουσίαση Αυτοκατευθυνόμενης Μάθησης της Ενότητας 3.

Σχέδιο Μαθήματος (ΔΖ)

Αρ.	Θέματα/Δραστηριότητες	Διάρκεια (σε λεπτά)	Μέθοδοι	Εξοπλισμός & Υλικά
1	<u>Εισαγωγή στην Ενότητα</u> i. Δομή ii. Μαθησιακά αποτελέσματα iii. Η σημασία της συναίνεσης iv. Το κίνημα #MeToo v. Θέματα συναίνεσης για τον εμβολιασμό COVID-19 vi. Ενσωμάτωση της συναίνεσης στα εκπαιδευτικά συστήματα στην Ευρώπη	20	Διάλεξη Ομαδική Συζήτηση	Φορητός υπολογιστής Προβολέας ΔΖ Παρουσίαση της Ενότητας 3

2	<u>Νομικές Διατάξεις της ΕΕ για τη Σεξουαλική Συναίνεση</u> <ul style="list-style-type: none"> i. Ηλικία συναίνεσης στις χώρες των εταίρων ii. Οδηγία για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας iii. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) iv. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας v. Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων vi. Οδηγία για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων 	40	Διάλεξη Ομαδική Συζήτηση	Φορητός υπολογιστής Προβολέας ΔΖ Παρουσίαση της Ενότητας 3
3	<u>Δεοντολογικές Ευθύνες και Συναίνεση</u> <ul style="list-style-type: none"> i. Τέσσερα (4) σενάρια ii. Χρήσιμες Συμβουλές για τα Σενάρια 	40	Δραστηριότητα εντός της ομάδας Διάλεξη Ομαδική Συζήτηση	Φορητός υπολογιστής Προβολέας ΔΖ Παρουσίαση της Ενότητας 3 Φυλλάδιο Σεναρίων Στιλό/ Μαρκαδόροι Αυτοκόλλητα χαρτάκια τύπου post-it/ διδακτικά εγχειρίδια
4	Αξιολόγηση	10	Κουίζ (5 ερωτήσεις)	Φορητός υπολογιστής

				Προβολέας ΔΖ Παρουσίαση της Ενότητας 3
5	Εισαγωγή στην Αυτοκατευθυνόμενη Μάθηση		Διάλεξη	Φορητός υπολογιστής Προβολέας Παρουσίαση ΑΜ της Ενότητας 3
Συνολική χρονική διάρκεια		2,5 ώρες (1 ακαδημαϊκή ώρα = 45 λεπτά)		
Εκπαιδευτικό Υλικό για τη Δια Ζώσης Διδασκαλία	<ul style="list-style-type: none"> ○ Δια Ζώσης Παρουσίαση της Ενότητας 3 ○ Παρουσίαση Αυτοκατευθυνόμενης Μάθησης της Ενότητας 3 ○ Σχέδιο Μαθήματος ○ Φυλλάδια Σεναρίων 			
Πόροι	Φορητός υπολογιστής, προβολέας, στιλό/μαρκαδόροι, αυτοκόλλητα χαρτάκια τύπου post-it/ διδακτικά εγχειρίδια			
Αυτοκατευθυνόμενη Μάθηση	<p>Δραστηριότητα 1: Μια διερευνητική ματιά στις διεθνείς πολιτικές και τις πολιτικές της ΕΕ</p> <p>Δραστηριότητα 2: Μελέτες περίπτωσης και διλήμματα κατά τη συμμετοχή των γονέων στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση</p> <p>Δραστηριότητα 3: Συχνές ερωτήσεις των γονέων σχετικά με την ένταξη της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία</p>			

Περιεχόμενο Δια Ζώσης Μάθησης (Διαφάνεια 3)

1. Εισαγωγή στην Ενότητα

Στόχοι: Παρουσίαση και συζήτηση της σημασίας της συναίνεσης· Παρουσίαση και συζήτηση των σύγχρονων γεγονότων που επηρεάζουν τη συναίνεση, όπως το κίνημα #MeToo· τα ζητήματα συναίνεσης για τον εμβολιασμό COVID-19 και η ενσωμάτωση της συναίνεσης στα εκπαιδευτικά συστήματα στην Ευρώπη.

(20 λεπτά)

Δομή και μαθησιακά αποτελέσματα

Διαβάστε τη δομή της ενότητας και ενθαρρύνετε τους/τις εκπαιδευόμενους/-νές σας να ασχοληθούν με την Αυτοκατευθυνόμενη Μάθηση μετά την ολοκλήρωση του δια ζώσης προγράμματος. Αν είναι εφικτό, μπορείτε να τους προσφέρετε τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν μαζί σας σε περίπτωση που έχουν απορίες.

«Μετά την ολοκλήρωση της Ενότητας 3, θα είστε σε θέση: (1) να κατανοείτε την ευρωπαϊκή νομοθεσία που σχετίζεται με τη συναίνεση και τα σεξουαλικά δικαιώματα· (2) να προσδιορίζετε τα μέσα προστασίας που έχουν στη διάθεσή τους οι πολίτες της ΕΕ όσον αφορά τη σεξουαλική συναίνεση· και (3) να αναλύετε μελέτες περίπτωσης που παρουσιάζουν ηθικά διλήμματα και λύσεις κατά τη συζήτηση της έννοιας της συναίνεσης.

Επιπλέον, θα είστε σε θέση: (4) να κατανοείτε τις νομικές και δεοντολογικές ευθύνες των εκπαιδευτικών κατά την αντιμετώπιση θεμάτων που σχετίζονται με τη συναίνεση· (5) να εφαρμόζετε με αποτελεσματικότητα νομικές και δεοντολογικές αρχές σε πρακτικές διδασκαλίας και συμβουλευτικής· και (6) να αξιολογείτε την αποτελεσματικότητα της ενσωμάτωσης των νομικών και δεοντολογικών αρχών στη διδασκαλία και τη συμβουλευτική.

Τέλος, θα είστε σε θέση: (7) να εκτιμάτε την αξία της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την εκπαίδευση σχετικά με τη συναίνεση· (8) να αναπτύσσετε θετική στάση απέναντι στη σημασία της κατανόησης των νομικών και δεοντολογικών ζητημάτων και (9) να είστε

ανοιχτοί/-χτές στην εφαρμογή νομικών και δεοντολογικών αρχών στην τάξη και στις συμβουλευτικές πρακτικές».

Η σημασία της συναίνεσης

Συζήτηση: Υπενθυμίστε στους/στις εκπαιδευόμενους/-νές σας ότι: «η συναίνεση είναι μια θεμελιώδης πτυχή των ανθρώπινων αλληλεπιδράσεων, ιδίως στις σεξουαλικές σχέσεις. Πρόκειται για μια συμφωνία μεταξύ των συμμετεχόντων προσώπων να εμπλακούν σε συγκεκριμένες δραστηριότητες, η οποία απαιτεί σαφή, ενημερωμένη και εκούσια άδεια». Ενθαρρύνετέ τους/τες να αναστοχαστούν σχετικά με τη συναίνεση και τη σημασία της προτού παρουσιάσετε ορισμένα βασικά σημεία.

Παρουσίαση:

«Η κατανόηση των νομικών και δεοντολογικών ζητημάτων που αφορούν τη συναίνεση είναι ζωτικής σημασίας για τους/τις εκπαιδευτικούς, διότι:

- i. **Μπορεί να σας βοηθήσει να προστατεύσετε τους/τις μαθητές/-τριές σας:** Ως εκπαιδευτικός, έχετε την ευθύνη να διασφαλίζετε την ασφάλεια και την ευημερία των μαθητών/-τριών σας. Αυτό μπορεί επίσης να σημαίνει ότι θα πρέπει να είστε σε θέση να στηρίξετε άτομα που έχουν επιζήσει από σεξουαλική βία ή παρενόχληση παρέχοντάς τους κατάλληλους πόρους και καθοδήγηση.
- ii. **Μπορεί να σας βοηθήσει να αποτρέψετε την κακοποίηση:** Η σαφής και σωστή εκπαίδευση σχετικά με τη συναίνεση συμβάλλει στην πρόληψη περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης και παρενόχλησης, περιορίζει τις παρεξηγήσεις και τις παρανοήσεις στις ερωτικές σχέσεις και προστατεύει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους/τις εκπαιδευτικούς από πιθανά νομικά ζητήματα που προκύπτουν από παρεξηγήσεις ή κακό χειρισμό θεμάτων που σχετίζονται με τη συναίνεση.
- iii. **Μπορεί να σας βοηθήσει να ενδυναμώσετε τους/τις μαθητές/-τριές σας:** Η εκπαίδευση των μαθητών/-τριών σχετικά με τη συναίνεση τους δίνει τη δυνατότητα να λαμβάνουν ενημερωμένες αποφάσεις σχετικά με το σώμα και τις σχέσεις τους, γεγονός που προάγει την ανοιχτή επικοινωνία σχετικά με τα όρια και οδηγεί σε υγιέστερες διαπροσωπικές δυναμικές.
- iv. **Μπορεί να σας βοηθήσει να προωθήσετε τον σεβασμό:** Η διδασκαλία

σχετικά με τη συναίνεση εφοδιάζει τους/τις μαθητές/-τριές σας με σημαντικές δεξιότητες ώστε να διαχειρίζονται με υπευθυνότητα τις διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις δίνοντας έμφαση στη σαφή επικοινωνία και στα όρια. Με την προώθηση μιας κουλτούρας σεβασμού και κατανόησης από νεαρή ηλικία, οι εκπαιδευτικοί θέτουν τα θεμέλια για υγιέστερες σχέσεις που βασίζονται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και την ενσυναίσθηση».

Σύγχρονα γεγονότα με επιρροή στη συναίνεση

Συζήτηση: Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/-τριές σας να σκεφτούν τις συζητήσεις που γίνονται παγκοσμίως γύρω από θέματα συναίνεσης, ιδίως με αφορμή κινήματα όπως το #MeToo.

Ρωτήστε τους/τες για το πώς αντιλαμβάνονται τον τρόπο με τον οποίο η συναίνεση επηρεάζει τον ρόλο τους και την ευημερία των μαθητών/-τριών τους.

Πολυμέσα & Παρουσίαση:

1. Το κίνημα #MeToo:

Προβάλετε το προτεινόμενο βίντεο για να παρουσιάσετε στους/στις μαθητές/-τριές σας το κίνημα MeToo, το οποίο περιγράφει η Tarara Burke (2018), μία από τις πρωτεργάτριες του κινήματος.

Εξηγήστε ότι:

- «Ένα από τα κεντρικά θέματα του κινήματος #MeToo ήταν η ανάγκη για σαφή και ξεκάθαρη συναίνεση σε όλες τις αλληλεπιδράσεις. Το κίνημα επέστησε την προσοχή στο γεγονός ότι πολλά περιστατικά παρενόχλησης και επίθεσης οφείλονται στην έλλειψη κατανόησης ή στην αδιαφορία για τα όρια της συναίνεσης.
- Μέσω των δημόσιων αποκαλύψεων και της συνηγορίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το κίνημα δημιούργησε ένα κλίμα λογοδοσίας στο οποίο άτομα και οργανισμοί αντιμετώπισαν συνέπειες για τις πράξεις ή την αδράνειά τους όσον αφορά τη σεξουαλική κακομεταχείριση. Αυτή η λογοδοσία επεκτάθηκε πέρα από μεμονωμένες περιπτώσεις και περιλάμβανε συζητήσεις σχετικά με θεσμικές πολιτικές, εταιρικές κουλτούρες και νομικά πλαίσια που είτε υποστηρίζουν είτε εμποδίζουν τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της παρενόχλησης και της επίθεσης.

- ο Το κίνημα προκάλεσε μια ευρύτερη πολιτισμική αλλαγή αμφισβητώντας μακροχρόνια κοινωνικά πρότυπα που είχαν εξομαλύνει ή υποβαθμίσει περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης. Προκάλεσε κριτικό αναστοχασμό σχετικά με τις δυναμικές της εξουσίας, την ανισότητα των φύλων και τα συστημικά ζητήματα στους χώρους εργασίας, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις κοινότητες ασκώντας πίεση σε οργανισμούς, ιδρύματα και νομοθέτες/-τριες να επανεκτιμήσουν και να ενισχύσουν τα πλαίσιά τους γύρω από την εκπαίδευση για τη συναίνεση, τη νομική προστασία και τις πολιτικές στους χώρους εργασίας».

2. Θέματα συναίνεσης για τον εμβολιασμό COVID-19:

Εξηγήστε ότι η πανδημία Covid-19 ξεκίνησε μια παγκόσμια συζήτηση γύρω από τη συναίνεση, ιδίως όσον αφορά τη συναίνεση στον εμβολιασμό. Συγκεκριμένα:

- «Μία από τις κύριες ανησυχίες αφορούσε την ηλικία στην οποία τα άτομα θα μπορούσαν να συναινέσουν στη λήψη του εμβολίου COVID-19 χωρίς την έγκριση των γονέων ή των κηδεμόνων τους. Δεν υπήρχε κοινή γραμμή μεταξύ των χωρών της ΕΕ όσον αφορά την ηλικία συναίνεσης για τη διενέργεια ιατρικών πράξεων, γεγονός που επηρέασε τις στρατηγικές εξάπλωσης του εμβολιασμού.
- Υπήρξαν συζητήσεις σχετικά με τα άτομα που ενδέχεται να μην έχουν την ικανότητα να παράσχουν συναίνεση μετά από ενημέρωση λόγω γνωστικών αναπηριών, προβλημάτων ψυχικής υγείας ή γλωσσικών εμποδίων, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα άτομα αυτά έχουν κατανοήσει τους κινδύνους και τα οφέλη του εμβολιασμού.
- Προέκυψαν συζητήσεις σχετικά με τη δεοντολογία και τη νομιμότητα των εντολών εμβολιασμού ή των μέτρων καταναγκασμού για την αύξηση των ποσοστών εμβολιασμού, όπως οι περιορισμοί στην πρόσβαση ανεμβολίαστων ατόμων σε ορισμένες δραστηριότητες ή χώρους. Οι υποστηρικτές/-κτριες αυτών των απόψεων εξέφρασαν ανησυχίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά τις πιθανές παραβιάσεις των προσωπικών ελευθεριών και την ανάγκη σεβασμού του δικαιώματος των ατόμων να αρνούνται τις ιατρικές παρεμβάσεις».

(European Centre for Disease Prevention and Control, 2020· European Union Agency for Fundamental Rights, 2021)

3. Ενσωμάτωση της συναίνεσης στα εκπαιδευτικά συστήματα στην Ευρώπη

Παρουσιάστε τρεις (3) καλές πρακτικές που καταγράφονται σε εθνικά συστήματα που έχουν ήδη ενσωματώσει την έννοια της σεξουαλικής συναίνεσης στην εκπαίδευσή τους. Ειδικότερα:

- **«Ηνωμένο Βασίλειο:** Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η εκπαίδευση για τη συναίνεση είναι ενσωματωμένη στο πρόγραμμα σπουδών για την Προσωπική, Κοινωνική, Υγειονομική και Οικονομική εκπαίδευση (PSHE). Αυτό περιλαμβάνει τη διδασκαλία των μαθητών/-τριών σχετικά με τα όρια, τον σεβασμό και την επικοινωνία στις σχέσεις από το δημοτικό σχολείο μέχρι τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο νόμος Children and Social Work Act 2017 στην Αγγλία ορίζει ότι η εκπαίδευση σε θέματα σχέσεων (πρωτοβάθμια εκπαίδευση) και η εκπαίδευση σε θέματα σχέσεων και σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης (δευτεροβάθμια εκπαίδευση) περιλαμβάνουν διδασκαλία σχετικά με τη συναίνεση και τις υγιείς σχέσεις (Department for Education, 2019).
- **Σουηδία:** Η Σουηδία ενσωματώνει την εκπαίδευση για τη συναίνεση στο εθνικό της πρόγραμμα σπουδών δίνοντας έμφαση στην ισότητα των φύλων και τον σεβασμό από την προσχολική εκπαίδευση μέχρι την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η Εθνική Υπηρεσία Εκπαίδευσης της Σουηδίας παρέχει κατευθυντήριες οδηγίες που πρέπει να ακολουθούν τα σχολεία για να διασφαλίσουν μια ολοκληρωμένη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με τη συναίνεση, τη σωματική αυτονομία και τα δικαιώματα (Swedish National Agency for Education, 2021).
- **Ολλανδία:** Η Ολλανδία είναι γνωστή για την ολοκληρωμένη προσέγγισή της στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, η οποία περιλαμβάνει τη διδασκαλία της συναίνεσης, της σεξουαλικής υγείας και των σχέσεων από μικρή ηλικία. Η εκπαίδευση σε θέματα συναίνεσης λαμβάνει υποστήριξη από κοινοτικές οργανώσεις και επαγγελματίες υγείας διασφαλίζοντας ότι οι μαθητές/-τριες λαμβάνουν σαφείς και ακριβείς πληροφορίες (Planned Parenthood, n.d.)».

2. Νομικές Διατάξεις της ΕΕ για τη Σεξουαλική Συναίνεση

Στόχος: Παρουσίαση με σαφήνεια και ακρίβεια των νομικών διατάξεων της ΕΕ σχετικά με τη σεξουαλική συναίνεση (π.χ. Οδηγία για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, Οδηγία για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων) συμπεριλαμβανομένης της ηλικίας συναίνεσης στις χώρες των εταίρων.

(40 λεπτά)

2.1. Ηλικία συναίνεσης στις χώρες των εταίρων

Εξηγήστε ότι η ηλικία συναίνεσης διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα, συμπεριλαμβανομένων των χωρών της κοινοπραξίας, με την ηλικία συναίνεσης να είναι:

- 15 ετών στην Ελλάδα.
- 14 ετών στην Πορτογαλία.
- 15 ετών στην Κροατία.
- 14 ετών στη Γερμανία.
- 15 ετών στη Γαλλία.
- 14 ετών στη Βουλγαρία.

2.2. Νομικές Διατάξεις της ΕΕ για τη Σεξουαλική Συναίνεση

Εξηγήστε ότι θα παρουσιάσετε ορισμένες από τις σημαντικότερες διατάξεις γύρω από τη σεξουαλική συναίνεση στην Ευρώπη, οι οποίες καθορίζουν τα ελάχιστα πρότυπα και τις υποχρεώσεις των κρατών της ΕΕ και των εθνικών τους νομοθεσιών.

1. **«Οδηγία για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας:** Η οδηγία αυτή καθορίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τους ορισμούς των

ποινικών αδικημάτων και τις ποινές στον τομέα της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, η οποία περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τη συναίνεση.

2. **Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ):** Θεσπίστηκε το 1950 για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Εφαρμόζεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο επιτρέπει στα άτομα να προσφεύγουν κατά κρατών για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
3. **Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας:** Είναι μια ολοκληρωμένη διεθνής συνθήκη με στόχο την προστασία των γυναικών από κάθε μορφή βίας και τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, η οποία ορίζει την ποινικοποίηση διαφόρων μορφών βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας και της ενδοοικογενειακής κακοποίησης.
4. **Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων:** Η οδηγία θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης του σεβασμού της συναίνεσης των θυμάτων κατά την αλληλεπίδρασή τους με τις νομικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες υποστήριξης.
5. **Οδηγία για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων:** Στόχος της είναι η αντιμετώπιση και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης που περιλαμβάνει την πρόληψη, τη δίωξη και την προστασία των θυμάτων. Ορίζει γενικά την εμπορία ανθρώπων περιλαμβάνοντας πράξεις που διαπράττονται χωρίς τη συναίνεση του θύματος για σκοπούς όπως η σεξουαλική εκμετάλλευση, η καταναγκαστική εργασία και η αφαίρεση οργάνων».

 Ως διευκολυντής/-ντρια της μαθησιακής διαδικασίας και εκπαιδευτής/-τρια, σας συνιστούμε να μελετήσετε προσεκτικά τους εξωτερικούς πόρους που παρέχονται για να προετοιμαστείτε κατάλληλα προτού παρουσιάσετε αυτά τα πολύπλοκα θέματα στους/στις εκπαιδευόμενους/-νές σας.

Στις διαφάνειες που ακολουθούν επισημαίνονται τα βασικά σημεία γύρω από τη σεξουαλική συναίνεση στη νομοθεσία που αναφέρθηκε προηγουμένως. Διαβάστε τες αργά και προσεκτικά στους/στις εκπαιδευόμενους/-νές σας παρέχοντας τους χρόνο για υποβολή ερωτήσεων και καλύτερη κατανόηση.

1. Οδηγία για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας

- Ορίζει και ποινικοποιεί διάφορες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων των διαδικτυακών δραστηριοτήτων.
- Καθιερώνει ελάχιστες ποινές για τους/τις παραβάτες/-τιδες.
- Διευκρινίζει ότι η συναίνεση του παιδιού δεν είναι νομικά έγκυρη σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης.
- Τονίζει ότι η ηλικία σεξουαλικής συναίνεσης καθορίζεται από την εθνική νομοθεσία, αλλά η οδηγία διασφαλίζει ότι δεν υπάρχουν παραθυράκια για τους/τις παραβάτες/-τιδες.
- Επιβάλλει την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης για τα παιδιά-θύματα.
- Εξασφαλίζει προστασία κατά τη διάρκεια της έρευνας και των δικαστικών διαδικασιών για την ελαχιστοποίηση του τραύματος.
- Προωθεί εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικά προγράμματα και απαιτεί τακτική κατάρτιση για τους/τις επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά.
- Ενισχύει τη διασυνοριακή συνεργασία για αποτελεσματικότερες έρευνες.
- Ζητά ταχεία δράση και ειδικές τεχνικές έρευνας για την αντιμετώπιση των διαδικτυακών αδικημάτων.
- Επιβάλλει μηχανισμούς τακτικής παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης και της αποτελεσματικότητας.
- Ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, των κοινωνικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ.

2. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)

- Διακηρύσσει την απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Η συναίνεση είναι άσχετη στις περιπτώσεις που επιβάλλονται τέτοιες μεταχειρίσεις, γεγονός που τονίζει την προστασία των ατόμων από την κακοποίηση (Άρθρο 3).
- Εγγυάται το δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια ακρόαση εντός εύλογου χρόνου από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο. Η συναίνεση για την παραίτηση από ορισμένα δικαιώματα πρέπει να είναι ενημερωμένη και εκούσια (Άρθρο 6).
- Διασφαλίζει το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής και σεξουαλικής αυτονομίας. Η συναίνεση είναι ζωτικής σημασίας στο πλαίσιο των προσωπικών σχέσεων και της σωματικής ακεραιότητας (Άρθρο 9).
- Εξασφαλίζει την απόλαυση όλων των δικαιωμάτων και ελευθεριών χωρίς καμία διάκριση. Επισημαίνει την ανάγκη για ελεύθερη και ενημερωμένη συναίνεση σε όλες τις δραστηριότητες και αποφάσεις που επηρεάζουν τα άτομα (Άρθρο 14).

3. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)

- Υπογραμμίζει ότι η συναίνεση πρέπει να δίνεται εκούσια ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου, η οποία αξιολογείται στο πλαίσιο των περιστάσεων που το περιβάλλουν (Άρθρο 36).
- Ποινικοποιεί διάφορες μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας και του βιασμού, της ενδοοικογενειακής βίας, του αναγκαστικού γάμου και της παρενοχλητικής παρακολούθησης (stalking).
- Διασφαλίζει ότι η έλλειψη συναίνεσης αποτελεί βασικό παράγοντα για τον προσδιορισμό του αξιόποινου των πράξεων σεξουαλικής βίας και βιασμού.

- Επιβάλλει τη δημιουργία καταφυγίων (ξενώνων), τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας σε εικοσιτετράωρη βάση (24/7) και υπηρεσιών υποστήριξης για τα θύματα. Διασφαλίζει ότι οι υπηρεσίες είναι προσβάσιμες και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των θυμάτων παρέχοντας ολοκληρωμένη προστασία.
- Προωθεί εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικά προγράμματα για την αλλαγή της κοινωνικής συμπεριφοράς και τη μείωση της ανοχής στη βία κατά των γυναικών. Προϋποθέτει την εκπαίδευση των επαγγελματιών για την αναγνώριση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση της βίας.
- Προστατεύει τα δικαιώματα των θυμάτων κατά τις έρευνες και τις δίκες ελαχιστοποιώντας το τραύμα και εξασφαλίζοντας δίκαιη μεταχείριση.
- Θεσπίζει μηχανισμό παρακολούθησης (GREVIO) για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης και της αποτελεσματικότητας.
- Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εφαρμόζουν μέτρα σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την ευθυγράμμιση με τα πρότυπα της σύμβασης διασφαλίζοντας την προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων και την αποτελεσματική δίωξη των δραστών/-στιδών.

4. Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (Οδηγία 2012/29/ΕΕ)

- Διασφαλίζει ότι τα θύματα λαμβάνουν πληροφορίες σε απλή και κατανοητή γλώσσα. Τονίζει την ανάγκη για σαφή και εν επιγνώσει [ενημερωμένη] συναίνεση σε όλες τις αλληλεπιδράσεις και αποφάσεις που αφορούν τα θύματα (Άρθρο 3).
- Παρέχει στα θύματα λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους, τη διαθέσιμη υποστήριξη και τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσουν. Διασφαλίζει τη λήψη συναίνεσης για τη συμμετοχή σε ποινικές διαδικασίες και άλλες συναφείς διαδικασίες (Άρθρο 4).
- Εγγυάται την πρόσβαση σε δωρεάν και εμπιστευτικές υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων. Δίνει έμφαση στη συναίνεση μετά από ενημέρωση κατά την παροχή ιατρικών, ψυχολογικών και κοινωνικών υπηρεσιών υποστήριξης (Άρθρα 8-9).

- Εφαρμόζει μέτρα για την προστασία των θυμάτων και των οικογενειών τους από περαιτέρω βλάβες συμπεριλαμβανομένων των εντολών προστασίας και των εγγυήσεων προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Διασφαλίζει ότι η συναίνεση των θυμάτων γίνεται σεβαστή στις προστατευτικές ενέργειες και τα συναφή μέτρα (Άρθρα 18-24).

5. Οδηγία για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (Οδηγία 2011/36/ΕΕ)

- Τονίζει ότι η συναίνεση του θύματος σε εκμετάλλευση είναι άσχετη εάν έχουν χρησιμοποιηθεί μέσα όπως εξαναγκασμός, εξαπάτηση ή κατάχρηση εξουσίας.
- Καθιστά υποχρεωτική την πρόσβαση σε νομικές συμβουλές, ιατρική και ψυχολογική περίθαλψη και ασφαλή διαμονή, με σεβασμό στη συναίνεση των θυμάτων μετά από ενημέρωση.
- Εξασφαλίζει τα δικαιώματα των θυμάτων στην προστασία και τη συμμετοχή τους στις ποινικές διαδικασίες. Προβλέπει μέτρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των θυμάτων και την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης, σεβόμενη τη συναίνεσή τους σε όλα τα διαδικαστικά θέματα.
- Προωθεί εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικά προγράμματα για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων. Προϋποθέτει την εκπαίδευση των αρχών επιβολής του νόμου και λοιπών ενδιαφερομένων για την αναγνώριση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

Συζήτηση:

Ενθαρρύνετε τους/τις εκπαιδευόμενους/-ές σας να αναστοχαστούν και να συζητήσουν την παραπάνω νομοθεσία. Οι ερωτήσεις προτροπής είναι οι εξής:

1. Πόσο καλά κατανοείτε τους βασικούς ευρωπαϊκούς νόμους και οδηγίες που παρουσιάσαμε σχετικά με τη σεξουαλική συναίνεση;
2. Έχετε λάβει μέτρα για να ενημερώνεστε για τις επικαιροποιήσεις ή τις αλλαγές σε αυτά τα νομικά πλαίσια;

3. Πώς μπορείτε να προωθήσετε βελτιώσεις στις σχολικές πολιτικές για να στηρίξετε καλύτερα τους/τις μαθητές/-τριες και τους/τις εκπαιδευτικούς όσον αφορά την κατανόηση και τον σεβασμό της συναίνεσης;

3. Δεοντολογικές Ευθύνες και Συναίνεση

Στόχοι: Αναστοχασμός σχετικά με τη συναίνεση μέσω σεναρίων πραγματικής ζωής· Παροχή συμβουλών για την αντιμετώπιση δεοντολογικών και αμφιλεγόμενων θεμάτων που σχετίζονται με τη συναίνεση στο σχολικό πλαίσιο.

(40 λεπτά)

3.1. Δραστηριότητα εντός της ομάδας: διερεύνηση της συναίνεσης στο σχολικό πλαίσιο

Βήμα 1ο: Εξηγήστε ότι οι εκπαιδευόμενοι/-νες θα πρέπει να εργαστούν σε μικρές ομάδες πάνω σε σενάρια πραγματικής ζωής που σχετίζονται με τη σεξουαλική συναίνεση στα σχολεία. Εξηγήστε ότι οι ομάδες θα πρέπει να προσπαθήσουν να απαντήσουν στις σχετικές ερωτήσεις όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά.

Βήμα 2ο: Διαβάστε όλα τα σενάρια και αφήστε χώρο για ερωτήσεις, παρατηρήσεις και αμφιβολίες.

Βήμα 3ο: Χωρίστε τους/τις εκπαιδευόμενους/-νες σε ομάδες των τεσσάρων (4) μελών κατ' ανώτατο όριο.

Βήμα 4ο: Εξηγήστε ότι οι ομάδες θα έχουν στη διάθεσή τους 20 λεπτά για να επεξεργαστούν τα σενάρια τους. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα θα πρέπει να παρουσιάσει τις σκέψεις, τις παρατηρήσεις και τις απαντήσεις της στις υπόλοιπες ομάδες.

Μόλις κάθε ομάδα παρουσιάσει τους αναστοχασμούς της σχετικά με τις υποβληθείσες ερωτήσεις, εμπλουτίστε τις απαντήσεις τους με συμβουλές που

προτείνονται στην επόμενη ενότητα «Χρήσιμες Συμβουλές για τα Σενάρια» (Διαφάνειες 39-47), οι οποίες παρέχουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-νες μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική εμπειρία.

Σενάριο 1

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 1 (Ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβούν οι εκπαιδευτικοί)

- ✓ Ενημερώστε με σαφήνεια τον/τη μαθητή/-τρια που κοινοποίησε τα στιγμιότυπα οθόνης (screenshots) ότι η κοινοποίηση ιδιωτικών μηνυμάτων χωρίς συναίνεση αποτελεί **σοβαρή παραβίαση της εμπιστοσύνης και της ιδιωτικής ζωής**. Τονίστε τον αντίκτυπό της στα συναισθήματα και την κοινωνική θέση του/της άλλου/-λης μαθητή/-τριας.
- ✓ **Προσφέρετε υποστήριξη στον/στη μαθητή/-τρια του/της οποίου/-ας τα μηνύματα κοινοποιήθηκαν**. Βεβαιωθείτε ότι αισθάνεται ασφαλής και ότι λαμβάνει υποστήριξη στο περιβάλλον της τάξης. Παράσχετε συμβουλευτική, αν χρειάζεται, για να τον/τη βοηθήσετε να αντιμετωπίσει την όποια συναισθηματική φόρτιση προκλήθηκε από το περιστατικό.
- ✓ Πραγματοποιήστε **μια συζήτηση στην τάξη** σχετικά με τους κανόνες ορθής ψηφιακής συμπεριφοράς, την ιδιωτικότητα και τις συνέπειες της κοινοποίησης προσωπικών πληροφοριών χωρίς άδεια. Ενισχύστε τη σημασία του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής των άλλων τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου.
- ✓ **Υπενθυμίστε στους/στις μαθητές/-τριες τις σχολικές/εθνικές πολιτικές** σχετικά με τον διαδικτυακό εκφοβισμό (cyberbullying) και την παρενόχληση. Περιγράψτε με σαφήνεια τις συνέπειες περαιτέρω παραβιάσεων για να αποτρέψετε παρόμοια συμπεριφορά στο μέλλον.

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 2 (Προσέγγιση της συζήτησης με τους/τις μαθητές/-τριες)

- ✓ Μιλήστε **κατ' ιδίαν με τον/τη μαθητή/-τρια που κοινοποίησε τα στιγμιότυπα οθόνης** για να κατανοήσετε την άποψή του/της και να εξηγήσετε τη σοβαρότητα των πράξεών του/της. Αποφύγετε τη δημόσια διαπόμπευσή του/της, αλλά βεβαιωθείτε ότι κατανοεί το κακό που προκάλεσε.

- ✓ Πλησιάστε **με ενσυναίσθηση και καθησυχασμό** τον/τη μαθητή/-τρια του/της οποίου/-ας τα μηνύματα κοινοποιήθηκαν. Επικυρώστε τα συναισθήματά του/της και εκφράστε κατανόηση για την αγωνία του/της.
- ✓ Ενθαρρύνετε και τους/τις δύο μαθητές/-τριες να **αναλογιστούν τις ενέργειές τους** και να σκεφτούν πώς θα ένιωθαν αν ήταν στη θέση του άλλου ατόμου.
- ✓ Διαμορφώστε το πλαίσιο της συζήτησης γύρω από τη **συναίνεση και τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής** όταν συζητάτε το θέμα στην τάξη.
- ✓ Βοηθήστε τους/τις μαθητές/-τριες να κατανοήσουν τις **ευρύτερες επιπτώσεις των πράξεών τους** τόσο στα άτομα όσο και στην κοινότητα της τάξης.
- ✓ Συνεχίστε τις επαφές με τους/τις δύο μαθητές/-τριες για να βεβαιωθείτε ότι το ζήτημα έχει επιλυθεί και ότι κατανοούν τις προσδοκίες που έχετε από εδώ στο εξής.
- ✓ Παρακολουθήστε το περιβάλλον της τάξης για να αποτρέψετε περαιτέρω περιστατικά και να προωθήσετε μια κουλτούρα σεβασμού και ψηφιακής υπευθυνότητας.

(Advocates for Youth, n.d.; NASP, 2010; APA, 2017)

Σενάριο 2

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 1 (Ρόλος του/της προπονητή/-τριας στην παρέμβαση)

- Οι προπονητές/-τριες πρέπει **να διασφαλίζουν την ασφάλεια, την ευημερία και τη συναισθηματική άνεση όλων των παικτών/-κτριών που βρίσκονται υπό την εποπτεία τους**. Το καθήκον αυτό εκτείνεται πέρα από τη σωματική ασφάλεια και περιλαμβάνει τη συναισθηματική και ψυχολογική ασφάλεια. Η παρατήρηση του/της προπονητή/-τριας ότι ένας/μια παίκτης/-κτρια αγγίζει συχνά έναν/μια άλλο/-λη παίκτη/-κτρια με τρόπο που φαίνεται να μην αισθάνεται άνετα υποδηλώνει ένα πιθανό ζήτημα που χρήζει προσοχής.
- Η έγκαιρη αντιμετώπιση της δυσφορίας ή των πιθανών παραβιάσεων των ορίων μπορεί **να αποτρέψει την κλιμάκωση της κατάστασης** σε πιο σοβαρά προβλήματα, όπως η παρενόχληση ή η κακοποίηση. Η αγνόηση των ενδείξεων δυσφορίας μπορεί να οδηγήσει σε **επιδείνωση της κατάστασης**, σε πιθανή

βλάβη των σχέσεων με τους/τις παίκτες/-κτριες ή ακόμη και σε νομικές συνέπειες σε περίπτωση κλιμάκωσης των ανησυχιών.

- Οι αθλητικές ομάδες συχνά λειτουργούν ως στενά συνδεδεμένες ομάδες, στις οποίες οι παίκτες/-κτριες μπορεί να μην αισθάνονται πάντα άνετα να αναφέρουν δυσφορία. Η προληπτική παρέμβαση του/της προπονητή/-τριας μπορεί να δημιουργήσει ένα περιβάλλον στο οποίο οι παίκτες/-κτριες αισθάνονται ασφαλείς και λαμβάνουν υποστήριξη.
- Η αντιμετώπιση της συμπεριφοράς παρέχει την **ευκαιρία να εκπαιδευτούν όλοι/-λες οι παίκτες/-κτριες** σχετικά με τα κατάλληλα όρια, τον σεβασμό του προσωπικού χώρου και τη σημασία της συναίνεσης.

(AASECT, n.d.; Planned Parenthood, n.d.)

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 2 (Όρια της παρέμβασης)

- Χωρίς ρητές καταγγελίες από τους/τις εμπλεκόμενους/-νες παίκτες/-κτριες, ο/η προπονητής/-τρια πρέπει **να είναι προσεκτικός/-κή** για να αποφύγει την ανάληψη ευθύνης ή τη δημιουργία περιπτώσεων εντάσεων. Η παρέμβαση με βάση μόνο τις παρατηρήσεις θα μπορούσε ενδεχομένως να παρερμηνεύσει μια αθώα συμπεριφορά ή να διαταράξει άνευ λόγου τη δυναμική της ομάδας.
- Αρχικά, ο/η προπονητής/-τρια μπορεί **να παρατηρεί** διακριτικά **και να αξιολογεί** αν η συμπεριφορά επιμένει ή αν άλλοι/-λες παίκτες/-κτριες εκφράζουν δυσφορία. **Η δημιουργία ενός ανοιχτού διαλόγου** στο πλαίσιο του οποίου οι παίκτες/-κτριες αισθάνονται άνετα να συζητούν τις ανησυχίες τους μπορεί να προσφέρει περισσότερη σαφήνεια πριν από τη λήψη περαιτέρω μέτρων.
- Ο/Η προπονητής/-τρια θα πρέπει **να συμβουλευτεί τις πολιτικές και τις διαδικασίες του σχολείου και της χώρας** για την αναφορά και την αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με την ευημερία και τη συμπεριφορά των παικτών/-κτριών.
- Η διαβούλευση με έναν/μία εντεταλμένο/-νη (εξωτερικό/-κή) **υπεύθυνο/-νη παιδικής προστασίας ή την αρμόδια αρχή** μπορεί να βοηθήσει να αποσαφηνιστούν τα κατάλληλα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

- Ο/Η προπονητής/-τρια μπορεί να αξιοποιήσει την κατάσταση ως **ευκαιρία για να εκπαιδεύσει τους/τις παίκτες/-κτριες** σχετικά με την ενδεδειγμένη συμπεριφορά και να ενισχύσει τις αξίες της ομάδας.

Σενάριο 3

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 1 (Υποστήριξη του/της μαθητή/-τριας στη διεκδίκηση των ορίων του/της)

- Ενθαρρύνετε τον/τη μαθητή/-τρια να **εκφράσει ανοιχτά τις ανησυχίες του/της και τους λόγους της δυσφορίας του/της**. Αναγνωρίστε και **επικυρώστε** τα συναισθήματά του/της χωρίς να ασκήσετε κριτική ή πίεση.
- Υποστηρίξτε τον/τη μαθητή/-τρια στη διεκδίκηση των ορίων του/της **δείχνοντας σεβασμό στην απόφασή του/της** να μη συμμετέχει σε σκηνές που τον/την κάνουν να νιώθει άβολα.
- **Υποστηρίξτε** την πλευρά του/της μαθητή/-τριας στον/στη σκηνοθέτη/-τιδα ή την ομάδα παραγωγής για να διασφαλίσετε ότι η απόφασή του/της γίνεται σεβαστή.
- **Συζητήστε εναλλακτικές λύσεις**, όπως η τροποποίηση της σκηνής, η προσαρμογή του μπλοκαρίσματος ή η εξεύρεση δημιουργικών λύσεων που να ικανοποιούν τα όρια του/της μαθητή/-τριας. Εξετάστε αν μπορείτε να αναθέσετε στον/στη μαθητή/-τρια έναν διαφορετικό ρόλο ή μια άλλη πτυχή της παραγωγής που να ανταποκρίνεται στο επίπεδο άνεσής του/της.
- **Διευκολύνετε τις συζητήσεις με τους/τις συμμαθητές/-τριες ή τα μέλη του καστ** για να προωθήσετε την κατανόηση και την υποστήριξη της απόφασης του/της μαθητή/-τριας.
- Ενισχύστε την **πρόσβαση σε συμβουλευτικές ή υποστηρικτικές** υπηρεσίες, αν χρειαστεί, για να βοηθήσετε τον/τη μαθητή/-τρια να διαχειριστεί τα συναισθήματα και τις αποφάσεις του/της.

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 2 (Υποστήριξη του/της μαθητή/-τριας στη διεκδίκηση των ορίων του/της)

- **Καθορίστε** με σαφήνεια τις **προσδοκίες** σχετικά με τις σκηνές σωματικής οικειότητας κατά τη διάρκεια των ακροάσεων και των προβών. Βεβαιωθείτε ότι

όλα τα συμμετέχοντα άτομα κατανοούν και συναινούν στους ρόλους τους και στις σκηνές που περιλαμβάνουν σωματική οικειότητα.

- Καθορίστε **έναν κώδικα συμπεριφοράς** ή κατευθυντήριες οδηγίες που προάγουν ένα περιβάλλον σεβασμού και ασφάλειας για όλα τα συμμετέχοντα άτομα.
- **Σεβαστείτε την ιδιωτική ζωή και τα όρια** των συμμετεχόντων ατόμων κατά τη διάρκεια των προβών και των παραστάσεων.
- **Διατηρήστε τον επαγγελματισμό** μεταξύ των σκηνοθετών/-τιδών, του προσωπικού παραγωγής και των μελών του καστ κατά τη διάρκεια των προβών που περιλαμβάνουν ευαίσθητες σκηνές.
- **Βεβαιωθείτε ότι οι σκηνοθέτες/-τιδες κατανοούν την ευθύνη που έχουν** για τη δημιουργία ενός θετικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος που δίνει προτεραιότητα στην ευημερία όλων των συμμετεχόντων ατόμων.
- **Δημιουργήστε έναν μηχανισμό ανατροφοδότησης** μέσω του οποίου οι μαθητές/-τριες μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το επίπεδο άνεσής τους και τυχόν ανησυχίες σχετικά με τις σκηνές ή τις αλληλεπιδράσεις.
- Πραγματοποιήστε **τακτικές επισκέψεις με τους/τις μαθητές/-τριες** για να αντιμετωπίσετε τυχόν αναδυόμενα ζητήματα ή ανησυχίες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παραγωγής.

(NASP, 2010· APA, 2017)

Σενάριο 4

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 1 (Αντιμετώπιση των ανησυχιών των γονέων)

- Δώστε **σαφείς και λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το αναλυτικό πρόγραμμα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης**, συμπεριλαμβανομένων των συγκεκριμένων θεμάτων που καλύπτονται, των διδακτικών σκοπών και στόχων.
- Ενθαρρύνετε τους γονείς **να εκφράζουν τις απορίες ή τις ανησυχίες τους** και να είστε διαθέσιμοι/-μες να συζητήσετε μαζί τους το αναλυτικό πρόγραμμα κατ' ιδίαν ή μέσω ενημερωτικών συνεδριών.
- Ακούστε τις ανησυχίες των γονέων **χωρίς να επικρίνετε** και επικυρώστε τις απόψεις τους. Κατανοήστε ότι οι ανησυχίες τους μπορεί να πηγάζουν από

πολιτισμικές, θρησκευτικές ή προσωπικές πεποιθήσεις και προσεγγίστε τις συζητήσεις με ενσυναίσθηση.

- Εξηγήστε το **σκεπτικό πίσω από τη συμπερίληψη θεμάτων** όπως η συναίνεση και η σεξουαλική επαφή στο αναλυτικό πρόγραμμα τονίζοντας τη σημασία της κατάλληλης για την ηλικία και της ολοκληρωμένης εκπαίδευσης.
- Επισημάνετε πώς η κατανόηση αυτών των θεμάτων συμβάλλει **στην υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία των μαθητών/-τριών.**
- Χορηγήστε **πρόσθετους πόρους** ή υλικό ανάγνωσης για τους γονείς που θέλουν να εξερευνήσουν ή να συζητήσουν περαιτέρω αυτά τα θέματα με τα παιδιά τους στο σπίτι.

Χρήσιμες Συμβουλές για την Ερώτηση 2 (Συμμετοχή των γονέων σε ουσιαστικές συζητήσεις)

- **Διοργανώστε ενημερωτικές συνεδρίες** ειδικά για το αναλυτικό πρόγραμμα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης προσκαλώντας εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες υγείας και συμβούλους για να εξετάσουν τις ανησυχίες και να απαντήσουν σε ερωτήσεις.
- Διεξαγάγετε **συνεδρίες ανατροφοδότησης** για να συγκεντρώσετε πληροφορίες από τους γονείς σχετικά με τις προτιμήσεις και τις ανησυχίες τους όσον αφορά τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.
- **Συνεργαστείτε με τοπικές οργανώσεις υγείας**, ομάδες υπεράσπισης ή θρησκευτικά ιδρύματα για την παροχή πόρων και υποστήριξης στους γονείς κατά τη διάρκεια συζητήσεων σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Προσκαλέστε ομιλητές/-τριες ή εμπειρογνώμονες για την εξέταση συγκεκριμένων ανησυχιών.
- **Αναγνωρίστε και σεβαστείτε την πολιτισμική και θρησκευτική ποικιλομορφία** εντός της σχολικής κοινότητας προσαρμόζοντας τις συζητήσεις και το υλικό ώστε να είναι ευαίσθητα σε διαφορετικές πεποιθήσεις και αξίες.
- **Προσαρμόστε τις προσεγγίσεις για την εμπλοκή των γονέων** με βάση τα πολιτισμικά πρότυπα και τις προσδοκίες σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

(Flood et al., 2020· Council of Europe's Istanbul Convention, 2011· Department of Education, 2019)

Προτείνετε στους/στις εκπαιδευόμενους/-νές σας περαιτέρω πόρους, όπως οι παρακάτω, για να διευρύνουν την εμπειρία τους και να συνεχίσουν να ενημερώνονται για το θέμα:

- [Teaching and learning about CONSENT in Health Education: A resource to support learning in The New Zealand Curriculum](#)
- [National Association of School Psychologists Principles for Professional Ethics](#)
- [Evidence based sexual education - Training package and Annexes](#)

4. Δραστηριότητα Αξιολόγησης

Ερωτήσεις Πολλαπλής Επιλογής

Ερώτηση 1: Ποιο άρθρο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) σχετίζεται με το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής;

1. Άρθρο 3
2. Άρθρο 6
3. Άρθρο 8
4. Άρθρο 14

Ερώτηση 2: Σύμφωνα με την ενότητα, μία από τις ευθύνες των εκπαιδευτικών είναι να στηρίζουν μαθητές/-τριες που έχουν επιζήσει από σεξουαλική βία παρέχοντάς τους κατάλληλους πόρους και καθοδήγηση.

1. Σωστό
2. Λάθος

Ερώτηση 3: Ποιο από τα ακόλουθα αποτελεί βασική πτυχή της συναίνεσης;

1. Η συναίνεση πρέπει να είναι προφορική.
2. Η συναίνεση πρέπει να είναι σαφής, ενημερωμένη και εκούσια.
3. Η συναίνεση υπονοείται στις μακροχρόνιες σχέσεις.
4. Η συναίνεση μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη αν δεν υπάρχει αντίρρηση από άλλα άτομα.

Ερώτηση 4: Τι τονίζει η οδηγία της ΕΕ για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών όσον αφορά τη συναίνεση;

1. Η συναίνεση του παιδιού είναι νομικά έγκυρη σε όλες τις περιπτώσεις.
2. Η συναίνεση του παιδιού δεν είναι νομικά έγκυρη σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης.
3. Η συναίνεση δεν είναι απαραίτητη αν ο/η δράστης/-στιδα είναι επίσης ανήλικος/-κη.
4. Η γονική συναίνεση μπορεί να υπερισχύσει της άρνησης του παιδιού.

Ερώτηση 5: Ένας από τους στόχους της εκπαίδευσης των μαθητών/-τριών σε θέματα συναίνεσης είναι η πρόληψη της κατανόησης και της επικοινωνίας στις ερωτικές σχέσεις.

1. Σωστό
2. Λάθος

Ερώτηση 6: Ποιο είναι ένα από τα βασικά σημεία της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης σχετικά με τη συναίνεση;

1. Η συναίνεση μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει αν και τα δύο μέρη είναι ανήλικα.
2. Η συναίνεση πρέπει να δίνεται εκούσια ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου.
3. Η συναίνεση δεν απαιτείται για υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.
4. Η συναίνεση είναι σχετική μόνο στο πλαίσιο του γάμου.

Περιεχόμενο Αυτοκατευθυνόμενης Μάθησης (Διαφάνεια 2)

Μετά την ολοκλήρωση της προηγούμενης αξιολόγησης, προετοιμάστε τους/τις εκπαιδευόμενους/-νές σας για το υλικό Αυτοκατευθυνόμενης Μάθησης της Ενότητας 3 και τις δραστηριότητές της:

- Εξηγήστε ότι θα πρέπει να συμμετάσχουν σε μια ολοκληρωμένη διερεύνηση των διεθνών πολιτικών και των πολιτικών της ΕΕ σε συνδυασμό με μελέτες περίπτωσης και διλήμματα που σχετίζονται με τη συμμετοχή των γονέων στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, καθώς και να αντιμετωπίσουν τις συχνές ερωτήσεις (FAQs) των γονέων όταν η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση περιλαμβάνεται στα σχολεία.
- Εάν είναι απαραίτητο, καθοδηγήστε τους μέσα από το υλικό της Αυτοκατευθυνόμενης Μάθησης για να τους/τις βοηθήσετε να περιηγηθούν στην ενότητα μαζί προτού ξεκινήσουν.
- Βεβαιωθείτε ότι οι εκπαιδευόμενοί/-νές σας κατανοούν πλήρως τις επερχόμενες εργασίες τους πριν από την επόμενη δια ζώσης συνάντηση που θα έχετε μαζί τους.

1. Μια διερευνητική ματιά στις διεθνείς πολιτικές και τις πολιτικές της ΕΕ

Δραστηριότητα 1: Μελέτη για την ολοκληρωμένη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και τη σημασία της

Τον Φεβρουάριο του 2022, δημοσιεύθηκε η μελέτη “Comprehensive sexuality education: why is it important?” («Ολοκληρωμένη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση: γιατί είναι σημαντική;») με σκοπό να τονιστεί η σημασία της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης ως αναπόσπαστο μέρος της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των δικαιωμάτων των παιδιών και των νέων στην ΕΕ.

Η μελέτη παρουσιάζει στοιχεία για την αποτελεσματικότητα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και τη σημασία της για την επίτευξη της ισότητας των φύλων, την πρόληψη της έμφυλης βίας και τη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των νέων. Παρέχει μια επισκόπηση των νομικών και πολιτικών πλαισίων και περιγράφει τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ΕΕ σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Επιπλέον, εξετάζει την κατάσταση της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στην ΕΕ και τα εμπόδια στην επιτυχή εφαρμογή της.

Διαβάστε τη μελέτη εδώ: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/44f4aa80-d075-11ee-b9d9-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

Ερωτήσεις για αναστοχασμό:

- ❖ Πώς διαφέρουν τα κράτη μέλη της ΕΕ ως προς την εφαρμογή των νόμων για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση;
- ❖ Πώς επηρεάζουν οι διεθνείς δεσμεύσεις τις εθνικές πολιτικές για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα κράτη μέλη της ΕΕ;
- ❖ Ποια είναι τα κύρια εμπόδια στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση που εντοπίζονται σε προγραμματικό και επιχειρησιακό επίπεδο;

2. Μελέτες περίπτωσης και διλήμματα κατά τη συμμετοχή των γονέων στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

Διαβάστε προσεκτικά τα σενάρια που παρουσιάζονται και προσπαθήστε να απαντήσετε στις προτεινόμενες ερωτήσεις. Στη συνέχεια, μπορείτε να λάβετε περαιτέρω υποστήριξη από τις συστάσεις που παρέχονται παρακάτω.

Δραστηριότητα: Σενάρια και Συστάσεις

Σενάριο 1: Η πολιτική εξαίρεσης

Το σχολείο σας υλοποιεί ένα νέο πρόγραμμα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης που περιλαμβάνει ολοκληρωμένα μαθήματα σχετικά με τη συναίνεση. Οι γονείς έχουν τη

δυνατότητα να επιλέξουν να μην παρακολουθήσουν τα παιδιά τους αυτά τα μαθήματα. Αν και οι περισσότεροι γονείς συμφωνούν με το αναλυτικό πρόγραμμα, μια μικρή αλλά δυναμική ομάδα αντιτίθεται σε αυτό επικαλούμενη προσωπικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις.

Ερωτήσεις:

1. Πώς θα αντιμετωπίζατε τις ανησυχίες των γονέων που επιλέγουν να αφήσουν τα παιδιά τους εκτός του προγράμματος εκπαίδευσης σε θέματα συναίνεσης, ενώ παράλληλα θα διασφαλίζατε ότι οι μαθητές/-τριες αυτοί/-τές θα λάβουν τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τη συναίνεση και τις υγιείς σχέσεις;
2. Ποιες στρατηγικές μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να εμπλέξετε και να εκπαιδεύσετε τους γονείς σχετικά με τη σημασία της εκπαίδευσης σε θέματα συναίνεσης μειώνοντας ενδεχομένως τον αριθμό των αποχωρήσεων;

Συστάσεις

Ερώτηση 1:

- ❖ Πραγματοποιήστε ενημερωτικές συναντήσεις για να εξηγήσετε το αναλυτικό πρόγραμμα και τα οφέλη του.
- ❖ Χορηγήστε λεπτομερές υλικό για να το μελετήσουν οι γονείς.
- ❖ Σεβαστείτε το δικαίωμα των γονέων να μην συμμετέχουν στο αναλυτικό πρόγραμμα εκφράζοντας παράλληλα πόσο σημαντικό είναι το πρόγραμμα.
- ❖ Προσφέρετε εναλλακτικές εργασίες ή πόρους που να ανταποκρίνονται στα επίπεδα άνεσης των γονέων.
- ❖ Προτείνετε βιβλία, δικτυακούς τόπους (websites) και πόρους της κοινότητας σχετικά με τη συναίνεση και τις υγιείς σχέσεις.
- ❖ Συνεργαστείτε με τοπικούς οργανισμούς για τη διεξαγωγή εργαστηρίων εκτός σχολείου.
- ❖ Διευκολύνετε τις κατ' ιδίαν συναντήσεις με τους ενδιαφερόμενους γονείς για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων ανησυχιών.
- ❖ Δημιουργήστε έναν κύκλο ανατροφοδότησης για να εκφράζουν οι γονείς τις ανησυχίες και τις προτάσεις τους, έρευνες, ερωτηματολόγια, φόρμες ανατροφοδότησης και κουτιά συστάσεων.

Ερώτηση 2:

- ❖ Διοργανώστε εργαστήρια που εξηγούν το αναλυτικό πρόγραμμα και τον αντίκτυπό του στην ασφάλεια και την ευημερία των μαθητών/-τριών. Προσκαλέστε εμπειρογνώμονες, εάν είναι απαραίτητο, για να συζητήσουν τη σημασία της εκπαίδευσης σε θέματα συναίνεσης.
- ❖ Παρουσιάστε μια ενότητα ερωτήσεων και απαντήσεων που αφορά τις συνήθειες ανησυχίες σχετικά με την εκπαίδευση σε θέματα συναίνεσης.
- ❖ Μοιραστείτε μαρτυρίες και ιστορίες επιτυχίας από άλλα σχολεία στα οποία η εκπαίδευση για τη συναίνεση είχε θετικά αποτελέσματα.
- ❖ Επισημάνετε τα δεδομένα και τις έρευνες που δείχνουν μείωση των περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης λόγω της εκπαίδευσης σε θέματα συναίνεσης.
- ❖ Διανείμετε φυλλάδια, infographics και βίντεο που περιγράφουν τα οφέλη της εκπαίδευσης σε θέματα συναίνεσης.
- ❖ Εμπλέξτε τους γονείς στην ανάπτυξη και αναθεώρηση του αναλυτικού προγράμματος.
- ❖ Δημιουργήστε μια συμβουλευτική επιτροπή γονέων για να συγκεντρώσετε διαφορετικές απόψεις.
- ❖ Διασφαλίστε ότι το υλικό είναι προσβάσιμο και διαθέσιμο σε πολλές γλώσσες εάν είναι απαραίτητο.
- ❖ Συνεργαστείτε με ηγέτες/-τιδες και οργανώσεις της τοπικής κοινότητας για την υποστήριξη της πρωτοβουλίας.

Σενάριο 2: Εργαστήριο γονέων

Παρατηρείτε ότι πολλοί/-λές μαθητές/-τριες έχουν παρανοήσεις σχετικά με τη συναίνεση και το σεξ, πιθανώς επηρεασμένοι/-νες από την παραπληροφόρηση από συνομήλικα άτομα, τα μέσα ενημέρωσης, ακόμη και από ορισμένους γονείς. Αποφασίζετε να διοργανώσετε ένα εργαστήριο για τους γονείς, προκειμένου να τους ενημερώσετε για το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα και για το πώς μπορούν να στηρίξουν τα παιδιά τους στο σπίτι.

Ερωτήσεις:

1. Ποιοι είναι ορισμένοι αποτελεσματικοί τρόποι για να παρουσιάσετε πραγματικές, τεκμηριωμένες πληροφορίες σχετικά με τη συναίνεση και τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση σε γονείς που μπορεί να έχουν παραπληροφορηθεί;
2. Πώς μπορείτε να ενθαρρύνετε τους γονείς να κάνουν ανοιχτές, ειλικρινείς και ακριβείς συζητήσεις για τη συναίνεση και το σεξ με τα παιδιά τους στο σπίτι;

Συστάσεις

Ερώτηση 1:

- ❖ Περιλάβετε υλικό και παραδείγματα που αντικατοπτρίζουν το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών/-τριών.
- ❖ Επισημάνετε τις διαφορετικές πολιτισμικές πρακτικές και πεποιθήσεις που σχετίζονται με τη συναίνεση και τις σχέσεις.
- ❖ Εμπλέξτε ηγέτες/-τιδες της κοινότητας ή ειδικούς σε θέματα πολιτισμού για να εξετάσουν και να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με το αναλυτικό πρόγραμμα.
- ❖ Οργανώστε ομάδες εστιασμένης συζήτησης (focus groups) με γονείς από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα για να συγκεντρώσετε σχόλια.
- ❖ Παράσχετε εναλλακτικούς πόρους που ευθυγραμμίζονται με διαφορετικές πολιτισμικές αξίες καλύπτοντας παράλληλα βασικά θέματα.
- ❖ Χρησιμοποιήστε συμπεριληπτική γλώσσα που δεν αποξενώνει καμία πολιτισμική ομάδα.
- ❖ Παρουσιάστε πολιτισμικά συναφή παραδείγματα και σενάρια όταν συζητάτε για τη συναίνεση και τις σχέσεις.
- ❖ Εμπλέξτε τους γονείς στη διαδικασία ανάπτυξης του αναλυτικού προγράμματος, ώστε να διασφαλίσετε ότι οι πολιτισμικές τους ανησυχίες θα ληφθούν υπόψη.
- ❖ Δημιουργήστε μια συμβουλευτική επιτροπή γονέων για να εξετάζει και να προτείνει πολιτισμικά κατάλληλο υλικό.

Ερώτηση 2:

- ❖ Κοινοποιήστε φυλλάδια, βιβλία και διαδικτυακούς πόρους που καθοδηγούν τους γονείς σχετικά με το πώς να συζητούν για τη συναίνεση και το σεξ. Διανείμετε υλικό που δίνει έμφαση στις κατάλληλες για την ηλικία συζητήσεις και παρέχει συμβουλές για τα διάφορα αναπτυξιακά στάδια.
- ❖ Προσφέρετε στους γονείς μια πλατφόρμα για να μοιραστούν τις προσωπικές εμπειρίες και τις συμβουλές τους σε συναντήσεις γονέων και ενημερωτικές συνεδρίες. Προωθήστε μια μη επικριτική ατμόσφαιρα στην οποία οι γονείς θα αισθάνονται άνετα να κάνουν ερωτήσεις και να κοινοποιούν τις ανησυχίες τους.
- ❖ Τονίστε τη σημασία των συνεχών και όχι των εφάπαξ συζητήσεων σχετικά με τη συναίνεση και το σεξ. Προτείνετε τακτικές συναντήσεις ελέγχου στις οποίες οι γονείς μπορούν να συζητούν σχετικά θέματα καθώς τα παιδιά τους μεγαλώνουν χρησιμοποιώντας κατάλληλη για την ηλικία τους και την κατανόησή τους γλώσσα.
- ❖ Δώστε στους γονείς έναν κατάλογο με προτάσεις για συζήτηση που θα τους βοηθήσουν να ξεκινήσουν συζητήσεις.
  - ❖ *«Καθώς μεγαλώνεις, θα έχεις απορίες για τις σχέσεις και τα συναισθήματα. Υπάρχει κάτι που θέλεις να με ρωτήσεις για τα ραντεβού, τις φιλίες ή για το πώς να χειρίζεσαι τα συναισθήματα;»*
  - ❖ *«Διάβασα για μια κατάσταση στην οποία ένας/μια έφηβος/-βη δεν ένιωθε άνετα με αυτό που ήθελε να κάνει ο/η φίλος/-λος του/της. Τι θα έκανες εσύ αν ήσουν σε αυτή την κατάσταση; Πώς νομίζεις ότι θα έπρεπε να το είχε χειριστεί;»*
  - ❖ *«Πολλές ταινίες και σειρές μιλούν για τις σχέσεις και την αγάπη. Τι γνώμη έχεις για το πώς προβάλλουν αυτά τα πράγματα; Υπάρχει κάτι που έχεις δει ή ακούσει για το οποίο θέλεις να μιλήσεις;»*
- ❖ Ενθαρρύνετε τους γονείς να διαμορφώνουν πρότυπα συμπεριφοράς με σεβασμό και συναίνεσης στις καθημερινές τους αλληλεπιδράσεις.

Εφαρμογές (apps) που έχουν σχεδιαστεί για να διευκολύνουν τις συζητήσεις σχετικά με τη συναίνεση και τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση:

- **Out of Bounds**: μια εκπαιδευτική εφαρμογή που εξηγεί τους νόμους σχετικά με την Ηλικία Συναίνεσης, το Sexting και τον Διαδικτυακό Εκφοβισμό. Η εφαρμογή περιέχει εύληπτες περιλήψεις του νόμου, μελέτες περίπτωσης, κουίζ, κόμικς και

άλλα διαδραστικά χαρακτηριστικά που βοηθούν τους/τις χρήστες/-στριες, ιδίως τους/τις εφήβους/-βες, να κατανοήσουν τους νόμους και τις συνέπειες της παράνομης σεξουαλικής επαφής, του sexting και του διαδικτυακού εκφοβισμού.

- **Play Safe:** ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι που στοχεύει στην εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των νέων (14+) σχετικά με την παρενόχληση και τη βία στον κυβερνοχώρο εξετάζοντας θέματα όπως η συναίνεση, οι υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις και τα προσωπικά όρια. Είναι διαθέσιμο σε ελληνικά, αγγλικά, φαρσί, ιταλικά και γαλλικά.

Σενάριο 3: Σύγκρουση σχετικά με το αναλυτικό πρόγραμμα

Ένας νέος νόμος επιβάλλει τη συμπερίληψη της ολοκληρωμένης εκπαίδευσης για τη συναίνεση σε όλα τα λύκεια. Ορισμένοι γονείς στο σχολείο σας δεν είναι ικανοποιημένοι με συγκεκριμένο περιεχόμενο της διδακτέας ύλης, όπως οι συζητήσεις σχετικά με τις ΛΟΑΤΚ+ σχέσεις και τη συναίνεση.

Ερωτήσεις:

1. Πώς μπορείτε να αντιμετωπίσετε και να διευθετήσετε τις ανησυχίες τους σχετικά με ορισμένες πτυχές του αναλυτικού προγράμματος για την εκπαίδευση σε θέματα συναίνεσης;
2. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να δημιουργήσουν έναν ασφαλή χώρο για να συζητήσουν και να θέσουν ερωτήσεις σχετικά με τις ΛΟΑΤΚ+ σχέσεις και τη συναίνεση διασφαλίζοντας ότι οι μαθητές/-τριες θα αισθάνονται ότι συμπεριλαμβάνονται και ότι υποστηρίζονται;

Συστάσεις

Ερώτηση 1:

- ❖ Ξεκινήστε επικυρώνοντας τις ανησυχίες των γονέων και τονίζοντας τη σημασία της αντιμετώπισής τους με σεβασμό. Εκφράστε ενσυναίσθηση και κατανόηση για τις απόψεις τους.
- ❖ Παρουσιάστε ένα λεπτομερές περίγραμμα του αναλυτικού προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων των συγκεκριμένων θεμάτων που καλύπτει. Τονίστε ότι το εν λόγω πρόγραμμα είναι κατάλληλο για την ηλικία των μαθητών/-τριών και ευθυγραμμίζεται με τα εκπαιδευτικά πρότυπα.

- ❖ Χορηγήστε πρόσθετους πόρους ή υλικό για ανάγνωση που υπηρετούν τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος. Προωθήστε πόρους που αντιμετωπίζουν τις ανησυχίες για ΛΟΑΤΚ+ θέματα με ευαισθησία, με σχετική και κατανοητή γλώσσα.

Ερώτηση 2:

- ❖ Καθορίστε **βασικούς κανόνες** θέτοντας σαφείς προσδοκίες για επικοινωνία και συμπεριφορά με σεβασμό στις συζητήσεις.
- ❖ Επικυρώστε τις εμπειρίες και τα συναισθήματα των μαθητών/-τριών καθοδηγώντας τις συζητήσεις.
- ❖ Ενσωματώστε **συμπεριληπτική γλώσσα** που αναγνωρίζει τις διαφορετικές ταυτότητες φύλου και τους σεξουαλικούς προσανατολισμούς διασφαλίζοντας ότι όλοι/-λες οι μαθητές/-τριες αισθάνονται ότι εκπροσωπούνται και γίνονται σεβαστοί/-στές στις συζητήσεις.
- ❖ Φροντίστε να είστε προετοιμασμένοι/-νες να αντιμετωπίσετε **τους μύθους ή τα στερεότυπα σχετικά με τα ΛΟΑΤΚ+ άτομα** με τεκμηριωμένο και ευαίσθητο τρόπο.
- ❖ Εξασφαλίστε πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες για τους/τις μαθητές/-τριες που μπορεί να χρειάζονται πρόσθετη υποστήριξη ή καθοδήγηση. Βεβαιωθείτε ότι οι υπηρεσίες είναι προσβάσιμες και σχετικές με τις εμπειρίες των μαθητών/-τριών σας.

Σενάριο 4: Υποστήριξη επιζησάντων/-σασών μαθητών/-τριών

Κατά τη διάρκεια μιας εκπαιδευτικής συνεδρίας για τη συναίνεση, ένας μαθητής σας αποκαλύπτει ότι έχει υποστεί σεξουαλική επίθεση. Θέλετε να τον υποστηρίξετε και σκοπεύετε επίσης να εμπλέξετε τους γονείς στη διαδικασία, αλλά δεν είστε σίγουρος/-ρη για το πώς να προσεγγίσετε αυτό το ευαίσθητο θέμα.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες είναι οι βέλτιστες πρακτικές για εσάς όταν ανταποκρίνεστε στην αποκάλυψη σεξουαλικής επίθεσης από τον μαθητή όσον αφορά την εμπλοκή των γονέων του;

2. Πώς μπορείτε να διασφαλίσετε ότι το αναλυτικό πρόγραμμα για την εκπαίδευση σε θέματα συναίνεσης υποστηρίζει και προστατεύει τους/τις μαθητές/-τριες που έχουν επιζήσει από σεξουαλική επίθεση;

Συστάσεις

Ερώτηση 1:

- **Πριν από** την εμπλοκή των γονέων, συζητήστε με τον μαθητή και σεβαστείτε την απόφασή του. Ενημερώστε τον για τα οφέλη της εμπλοκής των γονέων από πλευράς υποστήριξης και πόρων. Επιτρέψτε στον μαθητή να καθοδηγήσει τα επόμενα βήματα εξασφαλίζοντας ότι αισθάνεται ότι έχει τον έλεγχο της διαδικασίας.
- **Αν ο μαθητής συμφωνεί** να εμπλέξει τους γονείς, συντονίστε μια συζήτηση με υποστηρικτική και ευαίσθητη προσέγγιση. Προσφερθείτε να είστε παρών/-ρούσα κατά τη διάρκεια των συζητήσεων ή να παρέχετε καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο προσέγγισης του θέματος.
- Εξετάστε το ενδεχόμενο να εμπλέξετε τους γονείς **εάν ο μαθητής κινδυνεύει από περαιτέρω βλάβη** ή χρειάζεται άμεση υποστήριξη.
- **Παράσχετε πόρους και υπηρεσίες υποστήριξης** στους γονείς για την υποστήριξη του παιδιού τους μετά την αποκάλυψη.
- **Συνεχίστε** την παρακολούθηση τόσο του μαθητή όσο και των γονέων για να εξασφαλίσετε συνεχή υποστήριξη και κατανόηση.

Ερώτηση 2:

- Διασφαλίστε ότι το περιεχόμενο του αναλυτικού προγράμματος αναγνωρίζει και σέβεται τις εμπειρίες των επιζησάντων/-σών μαθητών/-τριών, συμπεριλαμβανομένων των συζητήσεων σχετικά με τις [πρακτικές που είναι ενημερωμένες για το τραύμα](#) και τις διαδικασίες επούλωσης.
- Χρησιμοποιήστε γλώσσα που είναι συμπεριληπτική και ευαίσθητη στις εμπειρίες όλων των μαθητών/-τριών, συμπεριλαμβανομένων των επιζησάντων/-σών σεξουαλικής επίθεσης.
- Αποφύγετε περιεχόμενο που θα μπορούσε να προκαλέσει ή να τραυματίσει εκ νέου τους/τις επιζήσαντες/-σες.

- Περιλάβετε πληροφορίες σχετικά με το πώς οι μαθητές/-τριες μπορούν να ζητήσουν βοήθεια εάν οι ίδιοι/-διες ή κάποιος/-ποια γνωστός/-στή τους έχει δεχθεί επίθεση. Επισημάνετε πόρους όπως οι σχολικοί/-κές σύμβουλοι, οι τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας και οι τοπικές οργανώσεις υποστήριξης.
- Φροντίστε να επανεξετάζετε και να επικαιροποιείτε συνεχώς το αναλυτικό πρόγραμμα, ώστε να διασφαλίζετε ότι παραμένει συναφές και αποτελεσματικό.
- Συγκεντρώστε ανατροφοδότηση από μαθητές/-τριες, γονείς και προσωπικό για τον εντοπισμό τομέων προς βελτίωση. Εξετάστε το ενδεχόμενο να ενσωματώσετε ανατροφοδότηση από επιζήσαντες/-σες σεξουαλικής επίθεσης στη διαδικασία ανάπτυξης του αναλυτικού προγράμματος.

3. Συχνές ερωτήσεις των γονέων σχετικά με την ένταξη της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία

Δραστηριότητα: Ερωτήσεις και Απαντήσεις

Ερώτηση 1: Γιατί τα προγράμματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης θα πρέπει να εστιάζουν σε οτιδήποτε άλλο εκτός από τις βιολογικές πτυχές της σεξουαλικότητας;

«Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση παρέχεται συχνά στο πλαίσιο του μαθήματος της βιολογίας, με αποκλειστική εστίαση στα βιολογικά δεδομένα της σεξουαλικότητας (π.χ. σεξουαλικά όργανα, γονιμότητα κ.λπ.). Ωστόσο, η σεξουαλικότητα περιλαμβάνει περισσότερα στοιχεία εκτός από τις φυσικές πτυχές. Περιλαμβάνει γνωστικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και διαδραστικά στοιχεία, τα οποία είναι απαραίτητα για να μπορέσουν τα παιδιά και οι νέοι/-ες να αναπτύξουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για να διαπραγματεύονται ασφαλώς, ισότιμες και με σεβασμό σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους. Ξεκινώντας από αυτές τις εκτιμήσεις και από τους κοινώς χρησιμοποιούμενους ορισμούς της σεξουαλικής υγείας, τα ελάχιστα πρότυπα θα πρέπει να περιλαμβάνουν μια ολόκληρη κατηγορία σχετικά με τα συναισθήματα και τη σημασία της αγάπης και της ανάληψης ευθύνης για τον εαυτό μας, για τους άλλους

και, σε κάποιο βαθμό, για ολόκληρη την κοινωνία. Η αυτοφροντίδα και ο σεβασμός προς τους άλλους είναι επίσης βασικά στοιχεία» (Federal Centre for Health Education, 2016).

Ερώτηση 2: Γιατί είναι καλό να αρχίζει η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση σε νεαρή ηλικία;

«Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση είναι μια δια βίου διαδικασία, αλλά είναι πιο ουσιαστική κατά την παιδική και εφηβική ηλικία. Αν η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αρχίσει σε νεαρή ηλικία, μπορεί να λειτουργήσει προληπτικά και να βοηθήσει στην προστασία από μελλοντική παραπληροφόρηση. Εφοδιάζει και ενδυναμώνει σταδιακά τα παιδιά και τους/τις νέους/-ες με πληροφορίες, δεξιότητες και θετικές αξίες, ώστε να μπορούν να κατανοούν και να απολαμβάνουν τη σεξουαλικότητά τους, να έχουν ασφαλείς και ικανοποιητικές σχέσεις όταν είναι έτοιμοι/-μες και να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη σεξουαλική υγεία και ευημερία των ίδιων και των άλλων. Η σεξουαλικότητα του παιδιού διαφέρει από τη σεξουαλικότητα ενός ενήλικα με πολλούς τρόπους: στην έκφρασή της, στο περιεχόμενό της και στον στόχο της, ενώ συγκεκριμένα ερωτήματα και τρόποι συμπεριφοράς εμφανίζονται σε κάθε ηλικιακή ομάδα και σε κάθε αναπτυξιακό στάδιο» (Federal Centre for Health Education, 2016).

Ερώτηση 3: Οδηγεί η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση σε πρόωρη σεξουαλική δραστηριότητα;

«Ένας από τους πιο συνηθισμένους φόβους σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση είναι ο αντιληπτός ρόλος της στην ενθάρρυνση σύναψης πρώιμων σεξουαλικών σχέσεων. Ωστόσο, δεν υπάρχουν στοιχεία που να υποστηρίζουν τέτοιους ισχυρισμούς!

- Η ανασκόπηση της UNESCO σχετικά με τον αντίκτυπο της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στη σεξουαλική συμπεριφορά των νέων δείχνει ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν οδηγεί σε πρόωρη έναρξη σεξουαλικών σχέσεων. Αντιθέτως, σύμφωνα με το ένα τρίτο των μελετών, καθυστερεί την έναρξή τους.
- Επιπλέον, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν οδηγεί σε συχνότερες σεξουαλικές επαφές, ούτε αυξάνει τον αριθμό των σεξουαλικών συντρόφων

των νέων. Από τα προγράμματα που αξιολόγησαν τον αντίκτυπό τους στη συχνότητα των σεξουαλικών επαφών ή στον αριθμό των σεξουαλικών συντρόφων, το ένα τρίτο οδήγησε σε μείωση της συχνότητας των σεξουαλικών επαφών και σχεδόν το 40% σε μείωση του αριθμού των σεξουαλικών συντρόφων.

- Μειώνει πράγματι την επικίνδυνη σεξουαλική συμπεριφορά: σε περισσότερες από τις μισές μελέτες, η ανάληψη σεξουαλικών κινδύνων μειώθηκε· μόνο μία μελέτη ανέφερε ότι η χρήση αντισύλληψης μειώθηκε, ενώ στο 43% των μελετών όπου μετρήθηκε αυτό, βελτιώθηκε. Άλλες μελέτες σχετικά με τη σεξουαλικότητα των νέων παρείχαν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι έφηβοι/-βες δεν έρχονται σε επαφή νωρίτερα λόγω της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. Στην πραγματικότητα, η μέση ηλικία της πρώτης επαφής τείνει να είναι υψηλότερη» (Federal Centre for Health Education, 2016).

Ερώτηση 4: Διαφθείρει ή εξαχρειώνει ηθικά τα παιδιά και τους/τις νέους/-ες η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση;

«Αντιθέτως – η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αναπτύχθηκε ως αντίδραση στους υπάρχοντες κινδύνους: τα τελευταία χρόνια, η σεξουαλική κακοποίηση και η βία, θέματα που παραδοσιακά αποτελούσαν ταμπού και συνήθιζαν να καλύπτονται, έχουν βγει περισσότερο στο φως και έχουν προκαλέσει ηθική αγανάκτηση και εκκλήσεις για προληπτική δράση. Ομοίως, η "σεξουαλικοποίηση" των μέσων ενημέρωσης και της διαφήμισης θεωρήθηκε όλο και περισσότερο ότι επηρεάζει αρνητικά τις αντιλήψεις των νέων για τη σεξουαλικότητα απαιτώντας κάποια μορφή αντισταθμιστικής δράσης.

Ένας από τους σημαντικότερους στόχους της ολιστικής σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης είναι η συμβολή σε ένα κοινωνικό κλίμα που θα είναι ανεκτικό, ανοιχτό και με σεβασμό απέναντι στη σεξουαλικότητα και στους διάφορους τρόπους ζωής, στάσεις και αξίες»

(Federal Centre for Health Education, 2016).

Δραστηριότητα: Αναστοχασμός και τήρηση ημερολογίου

Ξεκινήστε τον δικό σας αναστοχασμό και προσπαθήστε να γράψετε τις σκέψεις σας στις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Ποιες άλλες ερωτήσεις και ανησυχίες προβλέπετε από τις οικογένειες των μαθητών/-τριών σας;
2. Πώς μπορείτε να τις διαχειριστείτε αποτελεσματικά και να τις μετριάσετε;
3. Ποια άτομα μπορείτε να συμβουλευτείτε για υποστήριξη;

5. Πόροι

Advocates for Youth. (n.d.). Ethical considerations and best practices in comprehensive sex education. Ανακτήθηκε από

<https://www.advocatesforyouth.org/resources-tools/>

American Association of Sexuality Educators, Counselors, and Therapists (AASECT). (n.d.). Training and resources for educators on teaching consent. Ανακτήθηκε από

<https://www.aasect.org/>

American Psychological Association (APA). (2017). Ethical principles of psychologists and code of conduct. Ανακτήθηκε από <https://www.apa.org/ethics/code>

Burke, T. (2018). #MeToo and the promise and pitfalls of contemporary feminist activism. *New Political Science*, 40(4), 655-673.

<https://doi.org/10.1080/07393148.2018.1506243>

Council of Europe. (2011). Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention).

Ανακτήθηκε από <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention>

Department for Education. (2019). *Relationships education, relationships and sex education (RSE), and health education: Statutory guidance for governing bodies, proprietors, head teachers, principals, senior leadership teams, teachers*. Ανακτήθηκε από

<https://www.gov.uk/government/publications/relationships-education-relationships-and-sex-education-rse-and-health-education>

European Centre for Disease Prevention and Control. (2020). *COVID-19 vaccination and prioritisation strategies in the EU/EEA*. Stockholm: ECDC. Ανακτήθηκε από

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-vaccination-and-prioritisation-strategies-eueea>

European Convention on Human Rights. (1950). Ανακτήθηκε από https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

European Parliament and Council. (2011). Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims. Ανακτήθηκε από

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>

European Parliament and Council. (2011). Directive 2011/93/EU on combating sexual abuse and sexual exploitation of children and child pornography. Ανακτήθηκε από

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0093>

European Parliament and Council. (2012). Directive 2012/29/EU establishing minimum standards on the rights, support, and protection of victims of crime. Ανακτήθηκε από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>

European Union Agency for Fundamental Rights. (2021). *COVID-19: Fundamental rights implications: Key considerations and examples of practices in EU Member States*. Vienna: FRA. Ανακτήθηκε από <https://fra.europa.eu/en/publication/2021/covid-19-fundamental-rights-implications>

Flood, M., Dragiewicz, M., & Pease, B. (2020). Enduring themes and silences in media reporting on violence against women. *Feminist Media Studies*, 20(1), 49-65. <https://doi.org/10.1080/14680777.2019.1582173>

National Association of School Psychologists (NASP). (2010). Principles for professional ethics. Ανακτήθηκε από <https://www.nasponline.org/standards-and-certification/ethical-principles>

National Education Association (NEA). (2019). Code of ethics for educators. Ανακτήθηκε από <https://www.nea.org/home/30442.htm>

Planned Parenthood. (n.d.). Resources on teaching consent in schools. Ανακτήθηκε από <https://www.plannedparenthood.org/learn/for-educators>

Swedish National Agency for Education. (2021). *Curriculum for the compulsory school, preschool class and school-age educare*. Ανακτήθηκε από <https://www.skolverket.se/download/18.70c02b21179c1d4e5e624d3/1590471846516/Curriculum-for-the-compulsory-school-preschool-class-and-school-age-educare-2021.pdf>

ACT 4 CONSENT

